

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Lichovníka (soudce zpravodaj) a soudců Davida Uhlíře a Vladimíra Sládečka ve věci ústavní stížnosti stěžovatelů J. K. a M. K., zastoupených Mgr. Tomášem Maxou, advokátem se sídlem Petráská 1136/12, Praha, za účasti Nejvyššího soudu v Brně, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 6 jako účastníků řízení, proti rozsudku Nejvyššího soudu v Brně sp. zn. 25 Cdo 4210/2018 ze dne 27. 6. 2019, rozsudku Městského soudu v Praze sp. zn. 39 Co 79/2018 ze dne 2. 5. 2018 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 sp. zn. 8 C 42/2017 ze dne 29. 8. 2017, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění:

I.

1. Ústavnímu soudu byl dne 25. 10. 2019 doručen návrh na zahájení řízení o ústavní stížnosti ve smyslu § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), prostřednictvím něhož se stěžovatelé domáhali zrušení v záhlaví citovaných rozhodnutí obecných soudů.

2. Předtím, než se Ústavní soud začal věcí zabývat, přezkoumal podání po stránce formální a konstatoval, že podaná ústavní stížnost obsahuje veškeré náležitosti, jak je stanoví zákon o Ústavním soudu.

II.

3. Z ústavní stížnosti vyplývá, že v březnu 2014 utrpěla dcera stěžovatelů při dopravní nehodě závažná poranění, jejichž rozsah a důsledky jsou blíže popsány v napadených rozhodnutích. V důsledku poranění byla nezletilá uvedena do umělého spánku a její stav byl kritický. Z umělého spánku byla nezletilá probuzena až zhruba po třech týdnech. Její rodiče, stěžovatelé, jí přitom byli neustále nablízku. Nezletilá absolvovala několik operací a následně byla upoutána na lůžko bez možnosti pohybu, přičemž toto období trvalo přibližně šest měsíců. Po zlepšení zdravotního stavu nezletilé následovala časově náročná rehabilitace. V důsledku nastalých skutečností byli rodiče, zejména pak stěžovatelka, zcela vyloučeni z jakéhokoliv osobního života.

4. Stěžovatelé mají za to, že v souvislosti s negativním prožitkem způsobeným dopravní nehodou jejich dcery, mají právo na náhradu škody ve smyslu § 2959 o.z.

Obecné soudy však dospěly k závěru, že zranění nezletilé nelze kvalifikovat jako zvlášť závažné zranění ve smyslu shora uvedeného ustanovení občanského zákoníku. S tímto stěžovatelé nesouhlasí. Obecné soudy se podle nich nezabývaly tím, jakým způsobem zasáhlo zranění dcery do života stěžovatelů, jakým způsobem došlo k narušení jejich rodinného života, ani jakým způsobem byl ovlivněn jejich soukromý život. V důsledku velmi těžkého zranění dcery došlo k rozsáhlému a velice intenzivnímu zásahu do rodinného života stěžovatelů. Ti nesouhlasí s tím, že zranění nezletilé nelze kvalifikovat jako zvlášť závažné ublížení na zdraví. Nejvyšší soud neposuzoval závažnost samotného zranění ve smyslu ohrožení života, nejistoty ohledně vývoje zdravotního stavu, délky léčeni, závislosti na pomoci blízkých a dalších dopadů zranění na život, ale pouze otázku závažnosti trvalých následků. Výklad provedený Nejvyšším soudem by ve své podstatě vedl k závěru, že zranění, které nezanechá výrazné trvalé následky, nikdy nemůže vést k duševním útrapám blízkých, což považují stěžovatelé za výklad ústavně nepřijatelný. V souvislosti s náhradou škody stěžovatelé poukázali též na právní úpravu týkající se odškodnění za zpoždění letu, odškodnění osob držených ve vazbě či odškodné poskytované za nepřiměřeně dlouhé soudní řízení.

5. Podle stěžovatelů došlo ústavní stížností napadenými rozhodnutími k zásahu do základních práv a svobod, jež jsou mu garantovány čl. 10 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

III.

6. Obvodní soud pro Prahu 6 ve svém vyjádření k ústavní stížnosti odkázal na ústavní stížností napadené rozhodnutí.

7. Městský soud v Praze konstatoval, že stěžovatelé v ústavní stížnosti neuvádí žádnou argumentaci, která by mohla zvrátit správnost jeho závěrů. Pokud poukazují na výši odškodnění při zpoždění letu, neoprávněné vazbě či nepřiměřené délce řízení, pomíjí, že jde o odškodňování primárních poškozených, jimiž sami nejsou (tou je jejich dcera).

8. Nejvyšší soud se vyjádřil v tom smyslu, že stěžovatelé poněkud zkreslují obsah odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu, pokud mu vytýkají, že se "zaměřil pouze na závažnost následků" a "neposuzoval tedy závažnost samotného zranění ve smyslu ohrožení života, nejistoty ohledně vývoje zdravotního stavu, délky léčeni, závislosti na pomoci blízkých a dalších dopadů zranění na život, ale pouze otázku závažnosti trvalých následků". Ve skutečnosti z odůvodnění vyplývá, že Nejvyšší soud uvedl, že při vymezení pojmu "zvlášť závažné ublížení na zdraví" nutno vycházet zejména (tedy nikoliv výlučně) ze závažnosti následků, a zabýval se (samozřejmě v mezích skutkových zjištění soudů nižších stupňů, které není oprávněn přezkoumávat) všemi zjištěnými okolnostmi daného případu majícími význam z hlediska posouzení, zda jde o zvlášť závažné ublížení na zdraví. Nejvyšší soud přitom vyjádřil názor, že má jít svou závažností o případy srovnatelné s usmrcením blízké osoby, a tento názor považuje za souladný s dikcí citovaného ustanovení, záměrem zákonodárce i obecnými právními předpisy. Za neudržitelný naopak považuje příliš extenzivní výklad, který by umožňoval dosáhnout odškodnění osob blízkých i v případech méně intenzivních ublížení na zdraví.

IV.

9. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že na základě jejího čl. 87 odst. 1 písm. d) rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), není jim instančně nadřazen a nezasahuje do rozhodovací činnosti soudů vždy, když došlo k porušení "běžné zákonnosti nebo k jiným nesprávnostem", ale až tehdy, představuje-li takové porušení zároveň porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody [srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 1995, sp. zn. II. ÚS 45/94 (N 5/3 SbNU 17)]; v řízení o ústavní stížnosti tedy není sama o sobě významná námitka "nesprávnosti" napadeného rozhodnutí, a není rozhodné, je-li dovozována z hmotného či procesního (tzv. podústavního) práva.

10. V dané věci, se zřetelem k obsahu ústavní stížnosti, jde o to, zda se soudy - zejména Nejvyšší soud - ve věci stěžovatelů dopustily takových pochybení, která by byla způsobilá založit nepřijatelné ústavněprávní konsekvence. Tedy zda taková případná pochybení nepředstavují nepřipustný zásah do jejich právního postavení v té rovině, jíž je poskytována ochrana ústavněprávními předpisy, zejména do práva na soudní ochranu podle čl. 36 a násl. Listiny, a to ve vztahu k výchozímu čl. 8 odst. 2 Listiny.

11. Ústavněprávní judikaturou bylo mnohokrát konstatováno, že procesní postupy v soudním řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, jakož i výklad a aplikace tzv. podústavních právních předpisů, jsou svěřeny primárně (obecným) soudům, nikoli Ústavnímu soudu. Z hlediska ústavněprávního může být posouzena pouze otázka, zda skutková zjištění mají dostatečnou a racionální základnu, zda právní závěry těchto orgánů veřejné moci nejsou s nimi v "extrémním nesouladu", a zda interpretace použitého práva je i ústavně konformní. Ústavněprávním požadavkem též je, aby soudy vydaná rozhodnutí byla řádně, srozumitelně a logicky odůvodněna.

12. V souvislosti s projednávaným případem je třeba předně uvést, že duševní útrapy, jimž byli stěžovatelé během léčby nezletilé vystaveni, nelze jakkoliv zlehčovat. Z odůvodnění napadených rozhodnutí obecných soudů vyplývá, že si toho byly obecné soudy vědomy, a to navzdory tomu, že v konečném výsledku uplatněný nárok stěžovatelům nepřiznaly.

13. Z ústavněprávního hlediska je podstatnou především ta skutečnost, že se Nejvyšší soud věnoval výkladu ustanovení § 2959 o. z., a to zejména pak „zvlášť závažnému ublížení na zdraví“. Nejvyšší soud navázal výklad ustanovení zejména na závažnost následků primární oběti. Důvodem je především ta skutečnost, že vyjádření útrap sekundární oběti je jen těžko uchopitelné a pomyslným odrazovým můstkem může být právě zdravotní stav primární oběti. Nelze zpochybnit, že sekundární oběti si během úrazů osob blízkých procházejí značným emocionálním vypětím, nicméně, toto lze jen stěží objektivizovat (navíc si lze relativně snadno představit situaci, kdy i u méně závažného poranění, budou osoby blízké subjektivně vnímat poranění velmi intenzivně). Z toho důvodu je neseadné nalezení hranice, při které budou obecné soudy osobám blízkým přiznávat nároky plynoucí z ustanovení § 2959 o. z., a kdy nikoliv. Hledání této hranice je pak ponecháno především na judikatuře obecných soudů. Z ústavněprávního hlediska je dále podstatnou ta skutečnost, že obecné soudy tuto hranici v konkrétním případě stanovily a své rozhodnutí řádně odůvodnily.

14. Z výše vyložených důvodů Ústavní soud neshledal, že by napadenými rozhodnutími bylo zasaženo do základních práv a svobod stěžovatelů. Proto předmětnou ústavní stížnost zamítl podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 16. února 2021

Tomáš Lichovník
předseda senátu